

Thực trạng phát triển tính từ cho trẻ 4-5 tuổi ở các trường mầm non trên địa bàn thành phố Huế thông qua hoạt động làm quen tác phẩm văn học

Hồ Hữu Nhật, Cái Thị Phương Thảo

Trường Đại học Sư phạm, Đại học Huế

THÔNG TIN BÀI BÁO

Quá trình xử lý:

Ngày nhận bài: 29/10/2023

Ngày nhận bản chỉnh sửa: 06/01/2024

Ngày nhận đăng: 08/01/2024

Ngày xuất bản: 20/8/2026

Từ khóa:

Thực trạng;

Tính từ;

Trẻ mầm non;

Làm quen tác phẩm văn học;

Thành phố Huế.

TÓM TẮT

Phát triển vốn từ cho trẻ mầm non, đặc biệt là tính từ, là một trong những nhiệm vụ quan trọng của giáo dục mầm non. Nghiên cứu này tập trung khảo sát thực trạng phát triển tính từ cho trẻ 4-5 tuổi ở các trường mầm non trên địa bàn thành phố Huế thông qua hoạt động làm quen tác phẩm văn học. Nội dung khảo sát bao gồm: nhận thức của giáo viên về việc thực hiện nhiệm vụ phát triển tính từ đối với trẻ 4-5 tuổi thông qua hoạt động làm quen tác phẩm văn học; thực trạng tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn học cho trẻ 4-5 tuổi của giáo viên; đặc điểm tính từ của trẻ 4-5 tuổi. Kết quả khảo sát là cơ sở để đề xuất các biện pháp phát triển tính từ cho trẻ mầm non trên địa bàn thành phố Huế, góp phần đáp ứng yêu cầu của giáo dục mầm non hiện đại.

1. MỞ ĐẦU

Tính từ là những từ chỉ tính chất, chỉ đặc trưng của sự vật như hình thể, màu sắc, dung lượng, kích thước, đặc trưng. Ví dụ: to, nhỏ, xanh, đỏ, lớn, bé, dài, ngắn, tốt, xấu, vui, buồn, khô, héo... (Nguyễn, 2001). Trong ngôn ngữ, tính từ là một từ loại quan trọng có chức năng bổ nghĩa cho danh từ, miêu tả đặc điểm, tính chất, trạng thái của sự vật, sự việc. Tính từ giúp ngôn ngữ phong phú, sinh động, thể hiện cảm xúc, suy nghĩ, quan điểm của người nói. Tính từ cũng là một phần không thể thiếu trong các tác phẩm văn học, góp phần tạo nên nét đẹp nghệ thuật, sức hấp dẫn cho người đọc (Nguyễn, 1985).

Phát triển vốn từ cho trẻ mầm non, đặc biệt là tính từ, là một trong những nhiệm vụ quan trọng của giáo dục mầm non. Việc phát triển vốn từ cho trẻ không chỉ giúp trẻ nâng cao khả năng giao tiếp, mà còn góp phần phát triển tư duy, trí tưởng tượng, sáng tạo, cảm xúc của trẻ (Nguyễn, 2003). Trong quá trình phát triển vốn từ cho trẻ, hoạt động làm quen với tác phẩm văn học là một hoạt động hữu hiệu, bởi vì qua đó, trẻ có thể tiếp xúc với nhiều từ mới, đặc biệt là tính từ, học cách sử dụng chúng một cách linh hoạt, phù hợp với ngữ cảnh.

Tuy nhiên, thực trạng phát triển vốn từ cho trẻ mầm non, cụ thể là tính từ, qua hoạt động làm quen với tác phẩm văn học ở các trường mầm non trên địa bàn thành phố Huế hiện nay còn nhiều hạn chế. Các giáo viên chưa có ý thức đầy đủ về vai trò của tính từ trong ngôn ngữ và văn học, chưa có phương pháp tổ chức hoạt động phù hợp, chưa tận dụng được các tác phẩm văn học để phát triển tính từ cho trẻ. Các trẻ mầm non chưa được hình thành năng lực sử dụng tính từ một cách tự nhiên, chính xác, phong phú. Điều này ảnh hưởng đến sự phát triển ngôn ngữ và nhận thức của trẻ, cũng như đến việc nuôi dưỡng tình yêu văn học cho trẻ. Vì vậy, việc nghiên cứu thực trạng phát triển tính từ cho trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động làm quen với tác phẩm văn học ở các trường mầm non trên địa bàn thành phố Huế là một đề tài cần thiết, có ý nghĩa thực tiễn cao. Bài báo này nhằm mục đích làm rõ tình hình thực trạng phát triển tính từ cho trẻ 4-5 tuổi ở các trường mầm non trên địa bàn thành phố Huế thông qua hoạt động làm quen tác phẩm văn học, phân tích nguyên nhân, đánh giá thực trạng, làm cơ sở cho các đề xuất phát triển vốn tính từ cho trẻ mầm non, góp phần đáp ứng yêu cầu của giáo dục mầm non hiện đại.

Tác giả liên hệ: Cái Thị Phương Thảo;

Địa chỉ e-mail: thaocai5264@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.26459/jse.108.2026>

2. NỘI DUNG

2.1. Khái quát quá trình điều tra thực trạng

2.1.1. Khách thể, thời gian khảo sát

Chúng tôi tiến hành điều tra 216 giáo viên giảng dạy lớp 4-5 tuổi, 378 trẻ 4-5 tuổi ở 49 trường mầm non trên địa bàn thành phố Huế. Thời gian khảo sát từ tháng 3 đến tháng 5 năm 2023.

2.1.2. Nội dung và phương pháp khảo sát

Nội dung khảo sát tập trung vào khảo sát nhận thức của giáo viên về việc thực hiện nhiệm vụ phát triển tính từ đối với trẻ 4-5 tuổi thông qua hoạt động làm quen tác phẩm văn học; thực trạng tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn học cho trẻ 4-5 tuổi của giáo viên; đặc điểm tính từ của trẻ 4-5 tuổi.

Phương pháp khảo sát bao gồm: Sử dụng phiếu Anket để thu thập ý kiến của giáo viên; Quan sát, dự giờ và ghi chép việc tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn học cho trẻ 4-5 tuổi; Trao đổi với giáo viên và với trẻ.

2.2. Kết quả nghiên cứu thực trạng phát triển tính từ cho trẻ 4-5 tuổi thông qua hoạt động làm quen tác phẩm văn học

2.2.1. Thực trạng nhận thức của giáo viên về việc phát triển tính từ cho trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động làm quen tác phẩm văn học

Đầu tiên, chúng tôi khảo sát ý kiến của giáo viên về vai trò của việc phát triển tính từ cho trẻ 4-5 tuổi. Kết quả khảo sát như sau:

Bảng 1. Sự cần thiết của việc phát triển tính từ cho trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi

STT	Mức độ	Số lượng	Tỉ lệ %
1	Rất cần thiết	145	67.1
2	Cần thiết	65	30.1
3	Bình thường	4	1.9
4	Không cần thiết	2	0.9
Tổng		216	100.0

Kết quả từ bảng 1 cho thấy, ý kiến phủ nhận tầm quan trọng của việc phát triển tính từ cho trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi, cho rằng đây là việc không cần thiết là 2/216 (tỷ lệ 0.9%). Điều đáng mừng là 145/216 giáo viên (tỷ lệ 67%) lựa chọn là rất cần thiết; 65/216 giáo viên (tỷ lệ 30.1%) lựa chọn cần thiết. Như vậy hầu hết giáo viên đều cho rằng phát triển tính từ cho trẻ là việc cần thiết. Điều đó khẳng định được tầm quan trọng của việc phát triển tính từ cho trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi.

Tuy nhiên, khi phỏng vấn trực tiếp giáo viên với câu hỏi: Theo cô, tính từ có vai trò gì đối với trẻ 4-5 tuổi?, chúng tôi lại nhận thấy sự lúng túng của một số giáo viên. Các giáo viên này ngập ngừng, không có câu trả lời rõ ràng. Một số giáo viên khác cho rằng tính từ có ý nghĩa rất lớn đối với sự phát triển của trẻ 4-5 tuổi. Theo giáo viên, khi trẻ có nhiều tính từ trong ngôn ngữ, trẻ có thể tăng vốn từ và sẽ diễn đạt những suy nghĩ, cảm xúc, ý kiến của mình một cách chính xác và rõ ràng hơn. Những câu trả lời này hoàn toàn thỏa đáng nhưng cho thấy giáo viên chưa hiểu rõ vai trò đặc thù của tính từ trong quá trình phát triển ngôn ngữ của trẻ. Về mặt lí luận, nếu phát triển vốn tính từ, trẻ có thể hiểu được thế giới xung quanh một cách sâu sắc và phong phú hơn. Trẻ có thể nhận biết được sự khác biệt giữa các sự vật, hiện tượng, nhận thức được những đặc điểm riêng biệt của chúng. Điều này giúp trẻ mở rộng kiến thức, phát triển tư duy logic và sáng tạo. Với số lượng tính từ phong phú, trẻ sẽ có cách sử dụng từ một cách linh hoạt. Trẻ có thể biết được cách dùng tính từ để so sánh, phân loại, định lượng, định hướng... Điều này giúp trẻ nâng cao khả năng ngôn ngữ và chuẩn bị cho việc học các môn học khác sau này.

Khảo sát về vai trò của hoạt động làm quen tác phẩm văn học đối với việc phát triển tính từ cho trẻ 4-5 tuổi, chúng tôi thu được bảng 2 sau:

Bảng 2. Vai trò của hoạt động làm quen tác phẩm văn học đối với việc phát triển tính từ cho trẻ 4-5 tuổi

STT	Vai trò	N	%
1	Mở rộng vốn tính từ về số lượng	32	14.8
2	Phát triển vốn tính từ về chất lượng	40	18.5
3	Trau dồi vốn tính từ nghệ thuật cho trẻ	14	6.5
4	Tất cả các ý trên	130	60.2
Tổng		216	100.0

Kết quả điều tra cho thấy đa số giáo viên đã nhận thấy vai trò của hoạt động làm quen tác phẩm văn học đối với việc phát triển tính từ cho trẻ 4-5 tuổi bao gồm cả mở rộng vốn tính từ về số lượng, chất lượng và trau dồi vốn tính từ nghệ thuật cho trẻ (130 giáo viên, chiếm 60.2%). Tuy nhiên vẫn có hiện tượng có giáo viên chỉ lựa chọn 01 vai trò. Cụ thể: 14.8 % giáo viên lựa chọn là mở rộng vốn tính từ về số lượng, 18.5% giáo viên lựa chọn phát triển vốn tính từ về chất lượng và 6.5% lựa chọn phương án trau dồi vốn tính từ nghệ thuật cho trẻ. Đây là điều đáng lo ngại bởi lẽ tính từ có vai trò đặc biệt quan trọng trong việc phát triển lời nói nghệ thuật cho trẻ.

Trò chuyện trực tiếp với giáo viên, chúng tôi nhận thấy phần lớn giáo viên đều nêu được những nhiệm vụ giáo dục cơ bản thông qua tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn học như: giáo dục đạo đức, phát triển nhận thức, phát triển ngôn ngữ, phát triển thẩm mỹ. Đây là một điều đáng mừng bởi giáo viên đã có ý thức tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn học nhằm giáo dục, phát triển toàn diện nhân cách của trẻ mầm non. Tuy nhiên, quá trình trò chuyện cũng cho thấy, nhận thức của phần lớn giáo viên nghiêng về nhiệm vụ giáo dục đạo đức, phát triển nhận thức hơn các nhiệm vụ phát triển ngôn ngữ và phát triển thẩm mỹ qua tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn học. Trong khi đó, trong chương trình giáo dục mầm non, hoạt động làm quen tác phẩm văn học lại thuộc về lĩnh vực phát triển ngôn ngữ. Một số giáo viên có quan tâm đến nhiệm vụ phát triển ngôn ngữ thì cho rằng nhiệm vụ chính mà các cô quan tâm là phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ 4-5 tuổi. Điều này cho thấy rằng giáo viên nhận thức chưa chính xác về vai trò của hoạt động làm quen tác phẩm văn học đối với việc phát triển ngôn ngữ cho trẻ 4-5 tuổi. Ở độ tuổi này, trẻ cần được cung cấp vốn từ nhiều hơn, tạo tiền đề để phát triển ngôn ngữ mạch lạc ở những giai đoạn tiếp theo.

2.2.2. Thực trạng tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn học nhằm phát triển tính từ cho trẻ 4-5 tuổi

Khảo sát thực tiễn tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn học, chúng tôi đã thu được số liệu sau:

Bảng 3. Thực trạng phát triển từ loại cho trẻ 4-5 tuổi ở các trường mầm non trên địa bàn thành phố Huế

STT	Loại từ	N	%
1	Danh từ	54	25.0
2	Tính từ	44	20.4
3	Động từ	22	10.2
4	Đại từ	24	11.1
5	Các loại từ khác: quan hệ từ, số từ, trạng từ, phụ từ, tình thái từ...	72	33.3
Tổng		216	100.0

Kết quả khảo sát ở bảng 3 cho thấy chỉ có 44/216 giáo viên (tỉ lệ 20.4%) chú ý phát triển từ loại tính từ. Trong khi đó, 72/216 giáo viên (tỉ lệ 33.3%) xác định nhiệm vụ phát triển vốn từ tập trung vào phát triển các từ loại khác: quan hệ từ, số từ, trạng từ, phụ từ, tình thái từ. 54/216 giáo viên (tỉ lệ 25%) tập trung vào phát triển từ loại danh từ. 22/216 giáo viên (tỉ lệ 10.2%) xác định nhiệm vụ phát triển vốn từ cho trẻ tập trung vào từ loại động từ. 24/216 giáo viên (tỉ lệ 11.1%) tập trung vào phát triển từ loại đại từ. Như vậy, trong quá trình tổ chức hoạt động làm quen TPVH, phần lớn giáo viên đã chú ý phát triển vốn từ cho trẻ song việc phát triển tính từ có phần mờ nhạt hơn việc phát triển vốn danh từ, động từ và các từ loại khác. Điều này được giáo viên lí giải là: Trẻ 4-5 tuổi vốn từ cần phong phú hơn để học tập và giao tiếp, vì vậy trong hoạt động làm quen TPVH cần phải phát triển tất cả các từ loại cho trẻ. Ý kiến của các cô giáo hoàn toàn có cơ sở khoa học và cơ sở thực tiễn. Trẻ càng lớn càng cần tích lũy nhiều từ mới hơn để đáp ứng yêu cầu của hoạt động nhận thức và hoạt động giao tiếp. Tuy nhiên, các giáo viên chưa nhận thức được từ loại trung tâm cần được phát triển ở độ tuổi 4-5, chưa quan tâm đến nhiệm vụ phát triển tính từ cho trẻ 4-5 tuổi thông qua hoạt động làm quen tác phẩm văn học.

Bảng 4. Mức độ giải thích nghĩa của tính từ trong quá trình tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn học

STT	Mức độ	N	%
1	Thường xuyên	174	80.6
2	Thỉnh thoảng	42	19.4
3	Không bao giờ	0	0
Tổng		216	100.0

Kết quả từ bảng 4, có 80.6% ý kiến cho rằng thường xuyên giải thích nghĩa của những tính từ trong các tác phẩm văn học cho trẻ. Tuy nhiên, do đặc điểm của tính từ là cung cấp đặc điểm, tính chất, trạng thái hoạt động, phẩm chất tính cách... của các sự vật, hiện tượng nên trong quá trình cho trẻ làm quen các tác phẩm văn học việc giải nghĩa từ đôi khi gặp phải khó khăn. Vì vậy có 19.4% các ý kiến cho rằng chỉ thỉnh thoảng giải thích nghĩa của tính từ.

Bảng 5. Phương pháp tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn học nhằm phát triển tính từ cho trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi

STT	Phương pháp	N	%	Thứ tự ưu tiên
1	Lựa chọn những tác phẩm văn học có tính từ phong phú, biểu cảm.	122	56.5	2
2	Đọc, kể diễn cảm tác phẩm	100	46.3	5
3	Giải thích nghĩa các tính từ có trong tác phẩm văn học	104	48.1	4
4	Tổ chức làm quen tác phẩm văn học kết hợp với đồ dùng trực quan	124	57.4	1
5	Tổ chức cho trẻ chơi trò chơi sử dụng tính từ trong các tác phẩm văn học đã học	108	50.0	3
6	Dạy trẻ nói câu có sử dụng tính từ trong tác phẩm văn học	54	25.0	6

Kết quả khảo sát tại bảng 5 trên phiếu hỏi cho thấy có 124/216 giáo viên (tỷ lệ 57.4%) được hỏi cho biết thường sử dụng phương pháp tổ chức làm quen tác phẩm văn học kết hợp với đồ dùng trực quan để phát triển tính từ cho trẻ. 122/216 giáo viên (tỷ lệ 56.5%) thường lựa chọn những tác phẩm văn học có tính từ phong phú, biểu cảm để phát triển tính từ cho trẻ. Ngoài hai phương pháp kể trên, giáo viên còn sử dụng phương pháp tổ chức cho trẻ chơi trò chơi sử dụng tính từ trong các tác phẩm văn học: 108/216 giáo viên (tỷ lệ 50.0%), phương pháp giải thích các tính từ có trong tác phẩm văn học 104/216 (tỷ lệ 48.1%), phương pháp đọc, kể diễn cảm tác phẩm văn học: 100/216 giáo viên (tỷ lệ 46.3%), phương pháp dạy trẻ nói câu có sử dụng tính từ trong tác phẩm văn học: 54/216 giáo viên (tỷ lệ 25%). Như vậy, trong quá trình làm quen với tác phẩm văn học, các cô giáo cũng đã cố gắng sử dụng mọi cách để phát triển tính từ cho trẻ. Đây là sự cố gắng cần được khuyến khích động viên. Phương pháp được giáo viên sử dụng nhiều nhất là tổ chức làm quen tác phẩm văn học kết hợp với đồ dùng trực quan. Điều này phù hợp với đặc điểm tư duy của trẻ 4-5 tuổi và phần nào phù hợp với đặc điểm của tính từ. Tuy nhiên, nếu không cẩn thận thì sẽ là một cản trở lớn đối với việc tiếp thu ngôn ngữ ở mức độ khái quát hơn. Giải thích từ, đọc diễn cảm và lựa chọn tác phẩm, tổ chức cho trẻ chơi trò chơi sử dụng tính từ trong các tác phẩm văn học đã học cũng là các phương pháp được các cô chú ý. Tuy nhiên, phương pháp dạy trẻ nói câu có sử dụng tính từ trong tác phẩm văn học lại chiếm tỷ lệ khiêm tốn, chỉ 25%.

Để nhìn rõ hơn thực trạng, chúng tôi cũng đã dự giờ 6 hoạt động làm quen tác phẩm văn học cho trẻ 4-5 tuổi ở 4 trường mầm non trên địa bàn nghiên cứu và thu được kết quả như sau:

4/6 giáo viên (tỷ lệ 66.67%) thực hiện các nội dung hoạt động theo đúng thiết kế trong giáo án; 2/6 giáo viên (tỷ lệ 33.33%) thực hiện nội dung hoạt động không theo đúng thiết kế trong giáo án. Ở các lớp học đặc biệt là ở các trường mầm non X. P, giáo viên đọc, kể tác phẩm văn học cho trẻ nghe một cách qua quýt. Phần lớn giáo viên còn thiếu hụt các kỹ năng đọc diễn cảm tác phẩm văn học. Nhiều giáo viên đọc không đúng chính âm, đọc không hay, không điều chỉnh được giọng điệu, không biết phối hợp xúc cảm với giọng điệu và ngôn ngữ hình thể (điệu bộ, cử chỉ, nét mặt, hình thể...), không nhấn mạnh vào những từ ngữ biểu cảm nhằm làm nổi bật lên giọng điệu và nội dung của bài thơ, câu chuyện.

Trong quá trình đọc TPVH, cô giáo thường lạm dụng tranh minh họa. Các cô cho rằng tranh minh họa sẽ lôi cuốn trẻ vào nội dung của tác phẩm tốt hơn đọc, kể “chay”. Trong khi đọc, kể tác phẩm văn học kết hợp với tranh minh họa, giáo viên không chú ý tận dụng hiệu quả của các hình ảnh trong tranh để phát triển từ cho trẻ. Điều này khẳng định thực tế là giáo viên chưa nhận thức đúng đắn ý nghĩa của phương pháp đọc, kể tác phẩm văn học diễn cảm. Thực tế, đọc kể diễn cảm có ảnh hưởng lớn đến những xúc cảm, khả năng cảm thụ âm thanh, nhạc tính trong thơ ca và sự phát triển trí tưởng tượng của trẻ.

Khi tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn học, đa số giáo viên không chú ý đến nhiệm vụ cung cấp vốn từ, giúp trẻ hiểu nghĩa của những từ độc đáo, có giá trị đặc sắc về nội dung và nghệ thuật. Một số ít giáo viên có trích dẫn, giải thích từ mới nhưng thường là tự diễn giải, áp đặt cách hiểu của mình cho trẻ nghe, bắt trẻ phải ghi nhớ và nhắc lại. Vì vậy, trẻ chỉ nhắc lại những giáo viên đã cung cấp mà không hiểu tường tận nghĩa của từ cũng như mối liên quan giữa từ với xúc cảm và tâm tình của tác giả.

Một số giáo viên đã tách từ cần giải thích ra khỏi câu, giải thích theo nghĩa thông thường làm mất đi tính liên kết, tính mạch lạc nội dung của từ trong văn bản nghệ thuật. Vì khi giải thích từ giáo viên không gắn từ với câu trong tác phẩm văn học nên trẻ không hiểu nghĩa ngữ cảnh của từ dẫn đến không hiểu nội dung của tác phẩm đã được làm quen. Ví dụ: Với bài thơ Hoa cúc vàng, cô giáo trường mầm non X.P đã giải thích từ “gom” trong câu “cúc gom nắng vàng” là thu nhặt lại mà không khái quát lên được ý: khi mùa đông đến, mây mù che phủ, mặt trời chiếu ít nắng, cúc đã chăm chỉ, lặng lẽ thu nhặt, cất giữ từng hạt nắng vàng để chuẩn bị cho ra những bông cúc vàng thơm khi Tết đến, xuân về.

Có thể kết luận rằng, các phương pháp, biện pháp sử dụng để tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn học cũng như các phương pháp, biện pháp sử dụng để phát triển vốn từ nói chung, tính từ nói riêng chưa đa dạng và sinh động. Giáo viên thường chỉ sử dụng các biện pháp như đọc diễn cảm kết hợp với đồ dùng trực

quan và dùng lời để phát triển vốn từ cho trẻ. Các biện pháp giải nghĩa bằng lời nói cũng mang tính áp đặt nên không thu hút được sự chú ý của trẻ đến vẻ đẹp của nghệ thuật ngôn từ. Biện pháp nhằm tích cực hóa tính từ trong tác phẩm văn học cho trẻ không có. Giáo viên cũng không biết cách nào hơn để giúp trẻ chiếm lĩnh được nội dung và nghệ thuật của tác phẩm văn học ngoài cách nói ra những điều mình hiểu biết, cảm nhận về tác phẩm. Chính vì vậy, những từ ngữ giàu âm thanh và hình ảnh trong tác phẩm văn học không khắc sâu trong nhận thức của trẻ.

2.2.3. Thực trạng phát triển tính từ của trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động làm quen tác phẩm văn học

Bảng 6. Mức độ tiếp nhận và sử dụng tính từ trong các tác phẩm văn học của trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi

STT	Mức độ tiếp nhận	N	%	Thứ tự ưu tiên
1	Trẻ nghe, phát âm đúng từ nhưng không hiểu nghĩa.	19	8.8	4
2	Trẻ nghe, phát âm đúng, hiểu từ ở nghĩa hẹp	130	60.2	1
3	Trẻ hiểu từ, có thể thay thế bằng những từ có nghĩa tương đương	15	6.9	5
4	Trẻ sử dụng các tính từ biểu cảm, phù hợp trong các tình huống giao tiếp	30	13.9	2
5	Trẻ sử dụng tính từ sáng tạo, có nghệ thuật trong hoạt động giao tiếp và hoạt động nhận thức.	22	10.2	3
Tổng		216	100.0	

Kết quả trên bảng 6 cho thấy 4/5 mức độ đạt < 50%, chỉ duy nhất có mức độ 1 đạt > 50% (Trẻ nghe, phát âm đúng, hiểu từ ở nghĩa hẹp: 60.2%). Đây là điều đáng tiếc. Môi trường mà trẻ tiếp nhận được nhiều tính từ, đặc biệt là tính từ nghệ thuật chính là ở các tác phẩm văn học. Tuy nhiên các ý kiến về sự tiếp nhận và sử dụng tính từ trong các hoạt động giao tiếp chỉ có chiếm một tỷ lệ nhỏ: mức độ 1 (Trẻ nghe, phát âm đúng từ nhưng không hiểu nghĩa) chỉ chiếm 8.8%, mức độ 3 (Trẻ hiểu từ, có thể thay thế bằng những từ có nghĩa tương đương) chiếm 6.9%, mức độ 5 (Trẻ sử dụng tính từ sáng tạo, có nghệ thuật trong hoạt động giao tiếp và hoạt động nhận thức) chiếm 10.2%. Tỷ lệ không khả quan này có thể là do hoạt động giao tiếp là hoạt động rộng nên việc kiểm soát khả năng tiếp nhận và sử dụng tính từ của trẻ là khó khăn đối với giáo viên. Tuy nhiên, con số này cũng đã phản ánh phần nào khả năng tiếp nhận và sử dụng tính từ của trẻ 4-5 tuổi ở các trường mầm non trên địa bàn thành phố Huế.

Trong quá trình quan sát trực tiếp, chúng tôi nhận thấy, trẻ thường chỉ dùng những tính từ đơn giản để trả lời câu hỏi hoặc kể về một sự vật nào đó. Số lượng tính từ trong câu nói của trẻ ít. Khi chúng tôi yêu cầu trẻ đặt câu nói với một tính từ cô đưa ra, chỉ có 153/378 trẻ (tỷ lệ 40.5%) có thể đặt được câu phù hợp ý nghĩa, 198/378 trẻ (tỷ lệ 52.4%) đặt câu nhưng không phù hợp ý nghĩa, 27/378 trẻ (tỷ lệ 7.1%) hoàn toàn không đặt được câu với tính từ đó. Khi chúng tôi hỏi trẻ về những cảm nhận khi nhìn một bức tranh hoặc một sự vật hiện tượng, đa số trẻ chỉ nêu được nội dung chính, những hình ảnh cụ thể với những câu ngắn gọn. Câu nói của trẻ rõ ràng song không biểu cảm. Tính từ được sử dụng không thường xuyên, hầu như phải có gợi ý của cô giáo trẻ mới dùng được tính từ để chỉ rõ đặc điểm, tính chất của sự vật được quan sát. Nhìn chung, phần lớn trẻ đều gặp khó khăn trong việc tìm từ biểu cảm để tạo lời nói.

Trong quá trình khảo sát, chúng tôi cũng thấy rằng phần lớn trẻ chỉ hiểu những tính từ cơ bản, có thể thay thế những từ đó bằng từ có nghĩa tương đương như những tính từ chỉ màu sắc: xanh, đỏ, tím, vàng, da cam, rất đỏ...; tính từ chỉ hình dáng, kích thước: cao, lớn, gầy, thấp, to, nhỏ, bé xíu...; những tính từ chỉ mức độ: trắng tinh, giỏi, chăm ngoan, tốt, bé, nhỏ...; những tính từ chỉ đặc tính bên trong, trạng thái của con người, sự vật, hiện tượng: buồn, vui, hớn hờ, thích, yêu, ghét... Ví dụ: Khi cô yêu cầu trẻ: “Tìm cho cô cái tủ to nhất lớp?” hay “Hãy lấy cho cô bông hoa màu vàng trong lọ?” thì trẻ tìm được ngay. Tuy nhiên, khi chúng tôi đưa ra yêu cầu có sử dụng tính từ có ý nghĩa trừu tượng hơn như “Tìm cho cô đồ vật có màu đỏ tươi?”, “Tìm cho cô tranh vẽ con đường ngoằn ngoèo?” (những tính từ này lấy từ các tác phẩm văn học đã được cô giáo dạy) thì trẻ tỏ ra khó xác định mà cần phải có gợi ý của cô, trẻ mới hiểu và chỉ được đồ vật có màu đỏ tươi hay cái gì ngoằn ngoèo. Một ví dụ khác, chúng tôi hỏi trẻ: Câu thơ “Có đầm ngào ngào hương sen” có nghĩa là gì? Nhiều trẻ không giải thích được đó là hương thơm mát dịu của hoa sen tỏa ra khi nở, một số rất ít trẻ chỉ hiểu nghĩa của từ ngào ngào là chỉ mùi thơm. Những điều nêu trên cho thấy, vốn tính từ của trẻ còn ít, khả năng hiểu nghĩa các tính từ trong thơ hạn chế.

2.2.4. Những khó khăn và thuận lợi trong quá trình tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn học cho trẻ 4-5 tuổi

Thông qua điều tra thực trạng của việc tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn học cho trẻ 4-5 tuổi, chúng tôi nhận thấy những thuận lợi và khó khăn có ảnh hưởng lớn đến việc thực hiện các nhiệm vụ giáo dục toàn diện nhân cách trẻ nói chung, phát triển tính từ nói riêng qua tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn

học như sau:

Về thuận lợi: Đa số các giáo viên đã có nhận thức đúng đắn các nhiệm vụ phát triển toàn diện nhân cách trẻ thông qua tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn học. Tập thể giáo viên nhiệt tình, biết đoàn kết giúp đỡ lẫn nhau trong việc chuẩn bị đồ dùng dạy học. Trẻ rất hứng thú, tích cực tham gia vào hoạt động nghe cô giáo đọc, kể tác phẩm văn học; biết lắng nghe, tiếp thu nhanh tác phẩm văn học và lời chỉ dẫn của cô giáo. Đa số trẻ đều được qua các lớp dưới nên trẻ đã có nề nếp, trẻ đã được rèn luyện thường xuyên, đã có một số vốn từ và các kỹ năng cơ bản trong hoạt động giao tiếp. Đặc điểm tâm lý, sinh lý của trẻ 4-5 tuổi phát triển hơn so với các lứa tuổi trước nên khả năng tiếp nhận tác phẩm văn học sâu sắc hơn. Đây cũng là một trong những điều kiện thuận lợi giúp cho việc nắm bắt và sử dụng vốn từ ngữ nghệ thuật, đặc biệt là vốn tính từ cho trẻ 4-5 tuổi tốt hơn, câu nói phong phú hơn, biểu cảm và mạch lạc hơn. Ngoài ra, tất cả các trường đang thực hiện chăm sóc giáo dục trẻ theo chương trình đổi mới, chương trình được thiết kế theo các chủ đề, tổ chức các hoạt động dựa theo quan điểm giáo dục tích hợp, lấy trẻ làm trung tâm trong các hoạt động giáo dục, phát huy tính tích cực của trẻ, trẻ là người chủ động tham gia các hoạt động để phát triển khả năng, năng lực của trẻ. Lãnh đạo nhà trường cũng tạo điều kiện cho các giáo viên đi học để nâng cao trình độ chuyên môn, cung cấp sách báo, tạp chí để các giáo viên có được nhiều tài liệu hơn để nghiên cứu và tìm ra các biện pháp thích hợp để rèn luyện kỹ năng tổ chức hoạt động giáo dục cho trẻ mầm non nói chung, trẻ 4-5 tuổi nói riêng.

Về khó khăn: Tuy trình độ giáo viên đều đạt chuẩn, nhưng năng lực, kỹ năng sư phạm, khả năng cảm thụ tác phẩm văn học không đồng đều nên một số giáo viên gặp khó khăn khi tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn học cho trẻ dẫn đến thực hiện nhiệm vụ phát triển ngôn ngữ, phát triển tính từ còn mờ nhạt. Điều kiện vật chất không đầy đủ; tranh, ảnh minh họa còn chưa đẹp mắt, đảm bảo tính nghệ thuật làm giảm hứng thú tiếp nhận văn học và gây khó khăn cho giáo viên khi thực hiện nhiệm vụ phát triển ngôn ngữ. Một số trẻ vẫn còn nhút nhát, chưa đủ tự tin khi tham gia vào hoạt động học tập, đặc biệt là hoạt động nghệ thuật và giao tiếp. Số trẻ trong lớp quá đông nên giáo viên không thể quan tâm đến từng trẻ, gây khó khăn trong việc kịp thời phát hiện và sửa sai, rèn luyện các kỹ năng ngôn ngữ cho từng trẻ. Đối với các phụ huynh là nông dân, người lao động, giáo viên rất khó khăn để kết hợp với phụ huynh nhằm giúp trẻ phát triển khả năng sử dụng tính từ trong lời nói một cách hiệu quả hơn.

Những thuận lợi và khó khăn nêu trên đòi hỏi các cấp lãnh đạo, nhà trường, gia đình, xã hội và giáo viên cần có những biện pháp cụ thể để nâng cao hiệu quả thực hiện các nhiệm vụ giáo dục, trong đó có thực hiện nhiệm vụ phát triển ngôn ngữ nghệ thuật cho trẻ 4-5 tuổi qua tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn học ở trường mầm non.

3. KẾT LUẬN

Qua nghiên cứu thực trạng phát triển tính từ cho trẻ 4-5 tuổi qua hoạt động làm quen với tác phẩm văn học ở các trường mầm non trên địa bàn thành phố Huế chúng tôi nhận thấy giáo viên đã nhận thức được các nhiệm vụ giáo dục toàn diện cho trẻ 4-5 tuổi thông qua hoạt động làm quen tác phẩm văn học song chưa nhận thức sâu sắc nhiệm vụ phát triển tính từ cho trẻ. Trong quá trình tổ chức hoạt động làm quen tác phẩm văn học, cô giáo không có những biện pháp thiết thực nhằm phát triển tính từ nghệ thuật cho trẻ. Về phía trẻ, các em có những hiểu biết và có một số kỹ năng ngôn ngữ nhất định đảm bảo cho việc lĩnh hội giá trị nội dung, hình thức cần thiết của một tác phẩm nghệ thuật ngôn từ trong quá trình tham gia vào hoạt động làm quen tác phẩm văn học. Tuy nhiên, vốn tính từ của trẻ chưa nhiều, khả năng hiểu nghĩa tính từ giàu hình tượng và biểu cảm trong thơ cũng như vận dụng chúng vào hoạt động nhận thức và giao tiếp của trẻ còn nhiều hạn chế. Do đó, lời nói của trẻ trong hoạt động học tập và hoạt động giao tiếp thiếu tính linh hoạt, chưa hay và thiếu biểu cảm. Những thực trạng này đòi hỏi giáo viên cần tìm ra biện pháp nhằm phát triển tính từ cho trẻ thông qua hoạt động làm quen tác phẩm văn học một cách hiệu quả hơn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Nguyễn, H. Q. (2001). *Ngữ pháp tiếng Việt*. Nhà xuất bản Từ điển Bách khoa.
- Nguyễn, T. G. (1985). *Từ vựng học tiếng Việt*. Nhà xuất bản Đại học và Trung học chuyên nghiệp.
- Nguyễn, X. K. (2003). *Phương pháp phát triển ngôn ngữ cho trẻ mẫu giáo*. Nhà xuất bản Đại học Sư phạm.

Current status of adjective development for 4-5 years old children in preschool in Hue city through activities to familiarize myself with literary works

Ho Huu Nhat, Cai Thi Phuong Thao

University of Education, Hue University

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 29 October 2023

Received in revised form: 06 January 2024

Accepted: 08 January 2024

Published: 20 August 2026

Keywords:

Current situation;

Adjectives;

Preschool children;

Getting acquainted with literary works;

Hue city.

Corresponding author:

Cai Thi Phuong Thao

E-mail address:

thaocai5264@gmail.com

ABSTRACT

Developing vocabulary for preschool children, especially adjectives, is one of the important tasks of preschool education. This study focuses on surveying the current status of adjective development for 4-5 years old children in preschools in Hue city through activities to familiarize themselves with literary works. The survey content includes: teachers' awareness of performing the task of developing adjectives for 4-5 years old children through activities to familiarize themselves with literary works; Current status of teachers' organization of activities to familiarize themselves with literary works for 4-5 years old children; Adjective characteristics of 4-5 years old children. The survey results are the basis for proposing measures to develop adjectives for preschool children in Hue city, contributing to meeting the requirements of modern preschool education.